

ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು! : ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ

ಡಾ. ಶಿಲ್ಪ.ಎಸ್¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು! ಇದು ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು ರಚಿಸಿದ ಕವನ. ಕವನದ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು! ಎನ್ನುವ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಯುದ್ಧಮುಗಿಯಿತು! ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದಿಲ್ಲವೆಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವ ಸಮಾಜ; ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿರುವ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳೇ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವನದ ಮೊದಲನೆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನರಮೇಧವೆಂಬ ಯುದ್ಧದ ಯಾಗ ಮುಗಿದಿದೆಯೇ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಿಂಸೆಯ ನೆತ್ತರೆಂಬ ಕೆಸರು ಎರಚಿದೆ. ಇಂತಹ ಕೆಸರಾದ ನೆಲದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ಈ “ಬಾನ ಕರಣಾಮುಖದ ಕೊಳೆಯ ತೊಳೆತೊಳೆಯ ಬಹುದಂತೆ, ಶಾಂತಿ!” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಖಟಜುಡಿಜ಼಼಼಼ ಖಠಿಜ಼಼಼಼಼ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ದನಿಯಿದೆ. ಶಾಂತಿ! ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲಿದೆ ಇನ್ನೂ ಇದಂತೂ ಕನಸಿನ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಡೀ ಕವಿತೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತಿದೆ.

ವಿಜಯದೊಂದೊಂದು ನುಡಿಯೊಳು ಮಡಿದ ನೂರುಜನ

ದೊಡಲ ಮಿಡುಕೊಂದೆ ಪಡಿನುಡಿಯುತಿಹುದು;

ಆ ಭಯಂಕರರುದ್ರನಾಟ್ಯವಾದೀ ಬಳಿಕ

ಈ ಒಸಗೆಯಪಹಾಸ್ಯ ಸಾಕು, ಸಾಕು!

ನೆತ್ತರು ಹರಿದಿರುವ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ನಿಂತ ತಕ್ಷಣ ಶಾಂತಿ ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವ್ಯಂಗ್ಯವಿದೆ. ಯುದ್ಧ ಗೆದ್ದಿದ್ದರೂ, ನೂರಾರು ಒಡಲನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿರುವ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ, ವಿಜಯದ ನುಡಿಗಳು ಕೂಡ ನೋವನ್ನು ತರುತ್ತವೆ. ಯುದ್ಧದ ಗೆಲುವಿನ ನಂತರದ ವಿಜಯೋತ್ಸವ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಪಹಾಸ್ಯ ದಂತಿದೆ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಾಯಿ ಗೆಲುವಿನ ವಿಜಯೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಕಾಡುತ್ತದೆ.

¹ ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು, ಮಾಲೂರು.

ಮುಗಿದುದೋ ನರಮೇಧ, ಕೊಲುವ ಕೈ ದಣಿದುದೋ

ರಕ್ತದಾಹವೆ ಕೊಂಚ ತಣಿಯಿತೋ;

ಬಿದ್ದವರವದೆಯನೊದ್ದೊಡ್ಡು ನಿಂತೀ ಬಲವು

ಗೆದ್ದನೆಂದಿತು, ಬಲವೆ ನ್ಯಾಯವೇನೋ!

ಯುದ್ಧ ಇಲ್ಲಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಯುದ್ಧದಿಂದ ದಣಿದ ದೇಹಗಳು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಾನಾಗೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದವು. ಕೊಲ್ಲುವ ಕೈಗಳು ದಣಿದಿವೆ ಆದರೂ ರಕ್ತ ದಾಹಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದವರ ಎದೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ ಗೆಲುವಿನ ಪತಾಕೆ ಹಾರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗೆಲುವು ಹೇಗಾಯಿತು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ ಗೆಲುವಿನ ಬಲವೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. 'ಬಲವೇ ನ್ಯಾಯವೇನೋ' ಈ ಸಾಲು ತುಂಬ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಲವೆ, ಬಿದ್ದವರನ್ನು, ಅಸಮರ್ಥರನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಕೊಂದೆಯಲ್ಲ ಇದು ನಿನಗೆ ನ್ಯಾಯವೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅರ್ಥ. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಥ ನ್ಯಾಯವೆಂದರೆ ಬಲಿಷ್ಠತೆಯೇ? ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಾತ್ವಿಕತೆ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ರಕ್ತ ದಾಹವೇ ಮುಖ್ಯ.

ಮುಂದುವರೆದು, ಕವನದ ನಾಲ್ಕನೆ ಭಾಗವು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಾಳೋರಗದ ಸರ್ಪದ ರೂಪಕ ದೊಂದಿಗೆ ಅದರ ಭೀಕರ ಪರಿಣಾಮದ ಆತಂಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಯುದ್ಧ ಎಂಬುದು ವಿಷ ತುಂಬಿರುವ ಸರ್ಪದಂತೆ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮ ಹಾವಿನ ವಿಷದಂತೆ ಭಯಾನಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯಿದೆ. ಕಾಳಸರ್ಪವು ವಿಷವನೊಮ್ಮೆ ಉಗುಳಿದರೆ ಒಮ್ಮಲೇ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಪರಿಸರ ವಿಷಪೂರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯುದ್ಧ ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಅದರ ಭೀಕರತೆ ಜನರ/ನರರ ಸರ್ವನಾಶವಾಗುವವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಶಾಂತಿಯಿದು ಆ ಕಾಳ ನಾಗರನ ಸುಖನಿದ್ದೆ

ವಿಷಸಂಗ್ರಹಕೆ ಸಲುವ ಸಮಯವಕಟ!

ಉಪಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಈ ಸಾಲುಗಳು ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದಿದೆ ಎಂಬ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿದೆ ಎಂಬುದು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಯುದ್ಧವೆಂಬುದು ಹಾವಿನ ಹೆಡೆಯಂತೆ ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಹಾವು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಯ ವಿಷ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಇಡೀ ಮನುಕುಲ ನಾಶದೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸುವುದೇ ಶಾಂತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಂಬ ವ್ಯಂಗ್ಯವು ಅಡಗಿದೆ.

ಕಾಳೋರಗ ಸರ್ಪವೆಂಬ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಅದರ ಹಲ್ಲನ್ನು ಮುರಿದು ಪುಡಿ ಪುಡಿಗೊಳಿಸಿ ಪಾತಳ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಬೇಕು. ಯುದ್ಧದ ಮೂಲ ಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಅದನ್ನು ಬುಡ ಸಮೇತ ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಹಂಬಲವಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ದಶಶಿರನ

ತಲೆಯಂತೆ ಒಂದರ ನಂತರ ಮತ್ತೊಂದು ತಲೆಎತ್ತಿ ನರನ ಸಮಾಜವೊಂದಿತ್ತು ಎಂಬ ಕುರುಹುಗಳೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಹಾಳುಗೆಡವುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಆತಂಕವಿದೆ.

ಕವನದ ಐದನೇ ಭಾಗ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವು ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವರೂಪಿ ಪಡೆದು ಜನರ ದುಸ್ಥರ ಬದುಕನ್ನು ಹಂಗಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ಈ ಮುಂದಿನಂತೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ,

ಅನ್ಯಾರಾಕ್ಷಸನು ಮಾಯಕವ ಮಸುಗುವನು,

ಶಾಂತಿದೇವತೆಯೆಂದು ನಟಿಸಬಹನು;

ಚೆಲುವೊಡಲ, ಸವಿನುಡಿಯ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಿಂಗರದ

ಭಂಗಿಯಲಿ ಮನುಕುಲವ ಹಂಗಿಸುವನು.

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್ಯಜ್ಞೆ ನವವೇಷಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ

ಅಶ್ವೇತರೆದೆಮೆಟ್ಟಿಕುಣಿಯ ಬಹಳು;

ಸುಲಿವ ರೀತಿ ಸುಧಾರಿಸೀತು, ನಯವಾಗಿ ನವು

ರಾಗಿ ನೆಗಳಿತದರ ಜಿಗಳೆಯೊಲವು!

ರಾಕ್ಷಸ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಯುದ್ಧದ ಪರಿಣಾಮವು ವಿಧ-ವಿಧವಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡ ಚೆಲುವಿನ ಸವಿನುಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಶಾಂತಿ ದೇವತೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಟಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ಯಾಯವೇ ಶಾಂತಿ ದೇವತೆಯಂತೆ ನಟಿಸಬಹುದು. ಯುದ್ಧನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ನಟನೆಯೇ ಆಗಬಹುದು. ಇಂತಹ ನಟನೆ ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಮನುಕುಲವನ್ನು ಹಂಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಹಂಬಲ ಹೊತ್ತಿರುವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಗಳು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮುಗ್ಧಜನರ ಬದುಕಿನ ಆಸರೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಂಕವನ್ನೇರಿ ಸುಲಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಳೆಯ ಇಡೀ ನೀರು ಕಲಕಿದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸಲು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯಬೇಕು. ಯುದ್ಧ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ಸಮಯ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿರು ಆ ಜೀವಿಗಳ ಬದುಕು ಅಲ್ಲೋಲಮಯವಾಗಿ ಸೂರಿಲ್ಲದೆ ಬೀಡು ಬಿಡಬೇಕಾಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವಿಸ್ತರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು. ನಯವಾದ ಸುಲಿಗೆಯ ವೇಷಧಾರಿಣಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದಂತೆ ರಕ್ತಹೀರುವ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಂದರೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿತ್ವದ ದಾಹವೆಂಬುದು ನಯವಾದ ಜಿಗಣೆಯಂತೆ. ಅದು ನಮಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಮ್ಮ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧದ ಭೀಕರತೆಯ ಬಾಹುಳ್ಯ ಅಗಾಧವಾದದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಅರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅದರ ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಿತ್ರಣವಿದೆ.

ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತೆ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ! ಮೊದಲಾಗಲಿದೆ

ದಲಿತಜನಪದಗಳುದ್ಧರಣಕಾರ್ಯ:

ಮೆರೆಯಲಿದೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಸಮರಘನಘೋರ :ಅಮೋ

ಕೇಳು! ಕೇಳಿಸದೆ, ಆ ಸಮರತೂರ್ಯ?

ಇದುವರೆವಿಗೂ ಶಸ್ತ್ರ ಸಜ್ಜಿತ ಯುದ್ಧದ ಬಗ್ಗೆ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕವಿತೆ. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಹೊರಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೂಡ ಸಮಾಜದೊಳಗೂ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೆಯ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಂದೆಡೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತ 'ಸಮರತೂರ್ಯ?' ಯುದ್ಧದ ಜಯಭೇರಿ ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ದೇಶದ ಒಳಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯುದ್ಧವೊಂದು ತಲೆ ಎತ್ತಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು 'ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತೆ? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ!' ಎಂಬ ಸಾಲು ಮತ್ತೊಂದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಜ್ಜಾದ ಸಮಾಜದ ಜನರ ದುಸ್ಥರ ಬದುಕನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಕವನವು ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರವೂ ಜನರು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶಾಂತಿ ಎನ್ನುವುದು ಕೂಡ ಯುದ್ಧದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ, ಅದು ಇಲ್ಲಿ ಸುಲಿಗೆಯ ತಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅದು ಎಂದೂ ಜೀವಂತ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಲವೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಬಲದ ಮುಂದೆ ಬದುಕು ಸೋಲುತ್ತಿದೆ. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿದ ನಂತರದ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಬದುಕನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ಥಗೊಂಡ ಬದುಕನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕರೂ, ದೇಶದ ಒಳಗಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಯುದ್ಧ ನಿರಂತರವಾಗಿದೆ ಹೀಗೆ ಕವಿತೆ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ/ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ

- ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ. (2015). ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ, ಸಪ್ನ ಬುಕ್‌ಹೌಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು,